

LOSY RODZINY PIOTRA WAJSZCZUKA (0059) Z SIEDLEC PODCZAS I WOJNY ŚWIATOWEJ

Notatka ze starej gazety, znaleziona w Archiwum I nadesłana przez kuzyna z Siedlec sprowokowała nowa falę pytań i poszukiwań w internecie.

Dr. Lucjusz Wajszczuk - nadesłał W. Bieguński – 9 maja 2020

GAZETA POLSKA

Nr. 177 (244)./ Moskwa, Środa, dn. 29 czerwca (12 lipca) 1916 r.

WARUNKI PRENUMERATY (chwilowo podwyższono):

Z PRZESYŁKĄ POCZTOWĄ LUB ODNOSZENIEM DO DOMU:

Miesięcznie rb. 1.35 | Kwartalnie rb. 4.05 / w y c h o d z i c o d z i e n n i e

r a n o . REDAKCJA I ADMINISTR: zauł. Mamonsowski 12, m. 29, f7cl. Redak. 4-86-65:

Tel. Admln, 4-83-34.

Filia w księgarni „Gaz.Polsk.” zauł. Sielleński, róg W. Łubianki (obok kościoła).

Tel. 2-34-73.

CENA OGŁOSZEŃ

Przed tekstem 80 k. za wiersz nonparol., za to k .40 . k.

Drobne ogłosz. (dla poszukujących pracy) 5.k. wyraz.

Nadesłano 1 rb. 25 kop. wiersz patitu.

Rękopisów nadesłanych nie zwraca się.

Administracja otwarta od godz.9 1/2 rano do 6 wiecz.

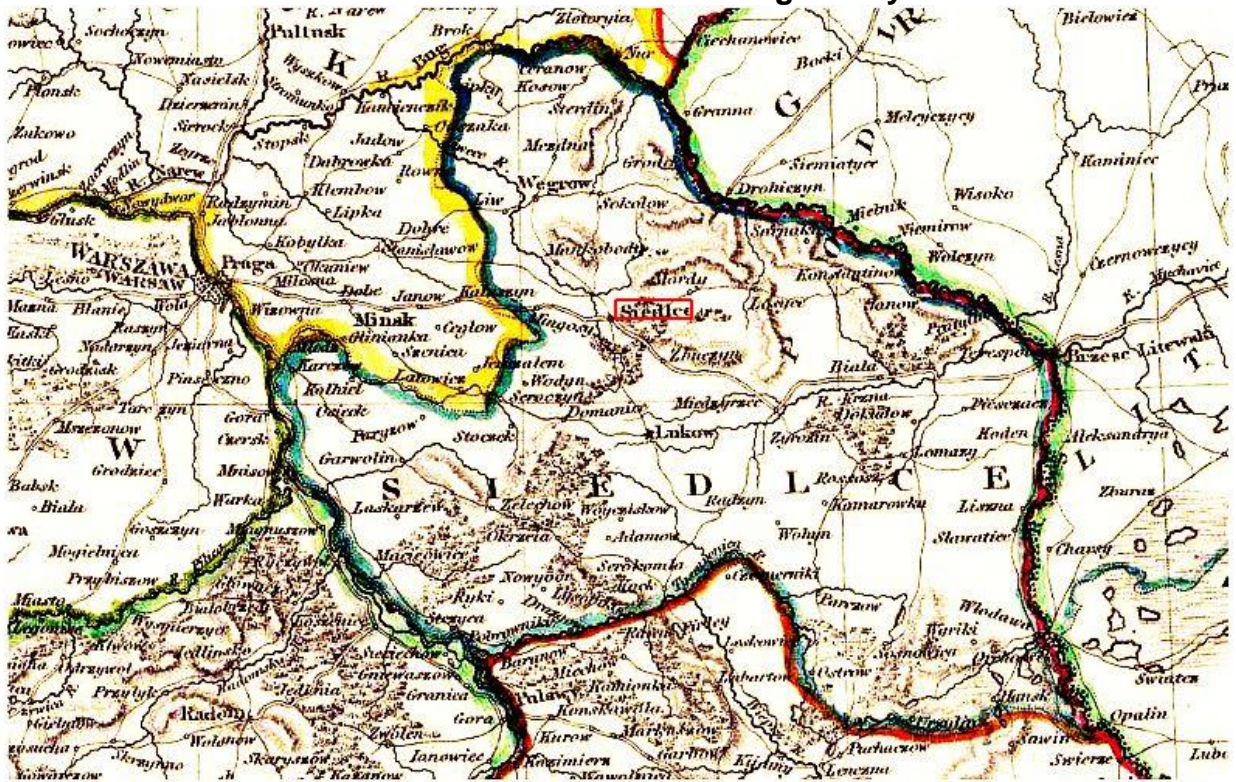
Lucjusz Wajszczuk - strona 4, kolumna 2, pod sam koniec.

**Łucjusz WAJSZCZUK, student me-
dycyny, zawiadamia rodziców i kre-
wnych, że jest zdrow z braćmi Ta-
deuszem i Edmundem w Charkowie, Ry-
basowskaja Nr. 21. Prosi znajomych
o zawiadomienie rodziców w Siedlcach,
Florjańska ulica (plebanja). 1216-3**

Siedlce znajdowały się w XIX w. początkowo w Zaborze Austrijskim, a po Wojnach Napoleońskich w Zaborze Rosyjskim. W lecie 1915 roku, po wczesnych sukcesach militarnych Rosji, silna ofensywa niemiecko-austrijacko-węgierska przemieściła granice daleko na wschód na tereny wschodniej Polski, włącznie z Siedlcami, które znalazły się pod kontrolą niemiecką (mapa poniżej) do 1918 roku.

(...) Niemcy, aby zdeorganizować „ewakuację” Rosjan rozpoczęli naloty sterowców na ważniejsze węzły kolejowe i drogowe leżące na liniach komunikacyjnych cofającego się przeciwnika, m.in. w nocy z 5 na 6 sierpnia 1915 r. niemiecki sterowiec (zeppelin z. XII) zrzucił 1600 kg bomb²² na stację kolejową w Siedlcach, halę targową i inne okoliczne tereny²³. W wyniku działań wojennych w sierpniu 1915 r. ucierpiało 14 posesji prywatnych znajdujących się m.in. przy ulicach: Parkowej, Roskoszy i Ogrodowej.²⁴ (...) „Samorząd... Dmowski”

Gubernia Siedlecka w Królestwie Kongresowym – 1831

Źródło: [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/df/Congress_Poland_1831](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/df/Congress_Poland_1831.jpg)

.jpg, dostęp 2018.06.16.

Front Wschodni, 1 maja → 30 września 1915 r.

Po wybuchu Rewolucji w Rosji w lutym 1917 roku i następnie Rewolucji Sowieckiej jesienią 1917 roku i w wyniku silnych zamieszek rewolucyjnych w Niemczech i abdykacji „Kaiser’a”, armia niemiecka na terenach polskich została stopniowo rozbrojona i władza została przejęta przez Legiony Polskie pod dowództwem Marszałka Józefa Piłsudskiego – **niepodległość Polski została ogłoszona 11.XI.1918 roku.**

<http://www.wajszczuk.pl/polski/drzewo/059piotr.htm>

Piotr – ur. w Trzebieszowie w 1859 r., przybył do Siedlec ok.1880 r., zakrystian od 1882 r. w Parafii Św. Stanisława, ślub z Maria d. Maciejczyk/Maciejewską ok. 1885 r., wybudował dom z dużym ogrodem przy ul. Katedralnej (prawdopodobnie jeszcze przed wojną?) W Siedlcach wzniesiono nową Katedrę - pozwolenie w 1903 r. i konsekracja w 1913 r., Piotr pozostał w Parafii Św, Stanisława.

Żona **Maria** – zajmowała się dziećmi i domem. Zachowała się jej legitymacja (rosyjska), z „Towarzystwa Telegraficznego” w Siedlcach wydana w 1909 roku z okazji zatrudnienia tam jej syna, Tadeusza)

Dzieci:

1. **Tadeusz** – ur. **1886**, matura w Siedlcach, prac. admin. kolejowej – Warszawa/ Grochów → **Rosja**, Charkow(?), później w PKP, → Mordy → Platerow → † 1972 Siedlce.
2. **Karol** – ur. **1887**, w 1909 ukończył seminarium w Lublinie, → wikariusz - 1909, Par. Radzyń Podlaski, →1919 - Par. Drelów → kapelan POW w I Wojnie Światowej, † KL Dachau 1942.
3. **Edmund** - ur. **1889**, studia med, Uniw. Jagielloński / Uniw. Warszawski, dyplom w 1923 r., wakacje w 1914 r (?) w Siedlcach, powołany do Rosyjskiej Cywilnej Służby Medycznej (Związek Miast - <https://pl.wikipedia.org/wiki/Ziemgor> ?) → **Rosja**, tam się ożenił z koleżanką szkolną z Siedlec – Maria zd. Bieguńska, też zmobilizowaną, jako pielęgniarka) → powrót do Polski w 1918 r., (córka Maria Danuta urodziła się w pociągu w Jarosławiu, w Rosji podczas powrotnej podróży do Polski). 14 Sierpień – 11 listopad 1939 – 2. Szpital Okręgowy w Chełmie Lubelskim, podczas okupacji - lekarz Batalionow Chłopskich w Krasnymstawie, † 1943 Krasnystaw.
4. **Lucjusz Albin**, ur. **1895**, rozpoczął studia medyczne w Charkowie w 1915 roku. (wyjechał z Siedlec jeszcze przed nadejściem armii niemieckiej?). 23 czerwca 1916 roku, już jako student – wysłał zawiadomienie dla rodziny w Siedlcach (powyżej), że „jest zdrow ... z braćmi Tadeuszem i Edmundem, w Charkowie”. Przed powrotem do Kraju w grudniu 1918 r. zaliczył 6 semestrów (1915-1918) i miał zdany „pół-doktorat”, wstąpił do W.P. jako ochotnik – 9(?),13.V.1919 r. Studia ukończył i otrzymał dyplom z Uniwersytetu w Warszawie w 1923 r. Uczestnik Wojny Obronnej 1939, uniknął niewoli, współpracował z tajnymi organizacjami, Major-Lekarz w LWP 1944 -1946, † Warszawa 1978
5. **Maria**, ur. **1898**, matura w 1914 r. w Siedlcach, mąż zmarł na „hiszpankę” w kilka miesięcy po ślubie, długoletnia pracowniczka gimnazjum w Siedlcach, † 1975 Siedlce
6. **Zanobiusz**, ur. **1904**, Dyplom z Politechniki Warszawskiej, oficer rezerwy, → Węgry, internowany → Armia Gen, Andersa → wrócił do Rodziny, † 1994 Lublin

Wszyscy trzej bracia – **Tadeusz, Edmund i Lucjusz** prawdopodobnie wyjechali do Rosji przed wkroczeniem Niemców do Siedlec 12 sierpnia 1915 roku. Czy podróżowali tam razem, czy osobno? Kiedy? Wiadomość z 12 czerwca 1916 roku przesłana do Rodziny pozostałej w Siedlcach donosi tylko, że są wszyscy razem w Charkowie i „są zdrowi” - nie udziela żadnych informacji o ich podróżach. **Tadeusz** był prawdopodobnie ewakuowany najwcześniej (może już w 1914 r.), jako pracownik kolei w Warszawie-Grochowie (zabór rosyjski). Warszawa była zajęta przez Niemców 5 sierpnia 1915 r. **Edmund** mógł wyjechać w lecie 2014 r. lub 1915 r., podczas wakacji w Siedlcach, po przyjeździe z Uniwersytetu w Krakowie (zabór austriacki) - wcielony do rosyjskiej służby zdrowia. **Lucjusz** wyjechał z

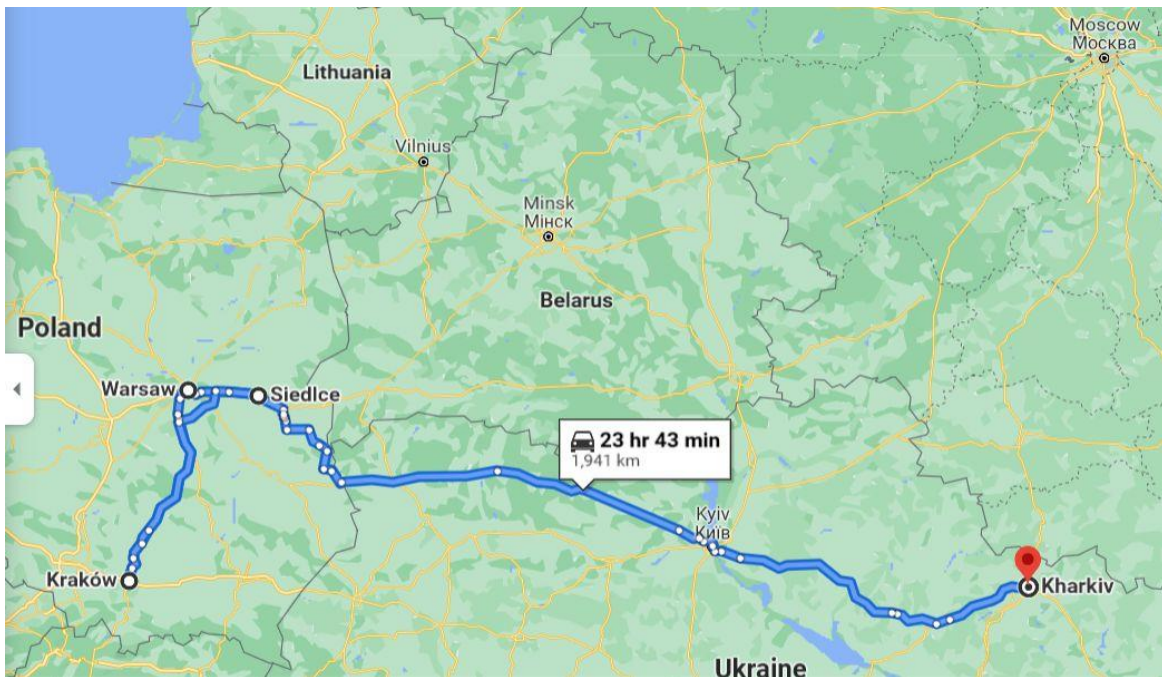
Siedlec prawdopodobnie w 1915 roku, przed wkroczeniem Niemców (12 sierpnia 1915 roku), Prawdopodobnie, więc, bracia wyjeżdżali osobno? Czy pracowali razem, czy się tylko spotkali w Charkowie? Nie wiadomo, czy odwiedzali Siedlce później, przed powrotem w 1918 roku - wcześniej rozdzielał ich front. Prawdopodobnie, również wracali osobno? Rodzice, prawdopodobnie pozostali w tym okresie w 1915 r. w Siedlcach wraz z młodszymi dziećmi, Zenobiuszem i Marią.

Ciekawe również..., jaką drogą, wiadomość w języku polskim wydrukowana w polskiej gazecie w Moskwie dotarła przez linię frontu do Siedlec, które były wówczas okupowane przez armię niemiecką? Jak długo to trwało? I jaką drogą?

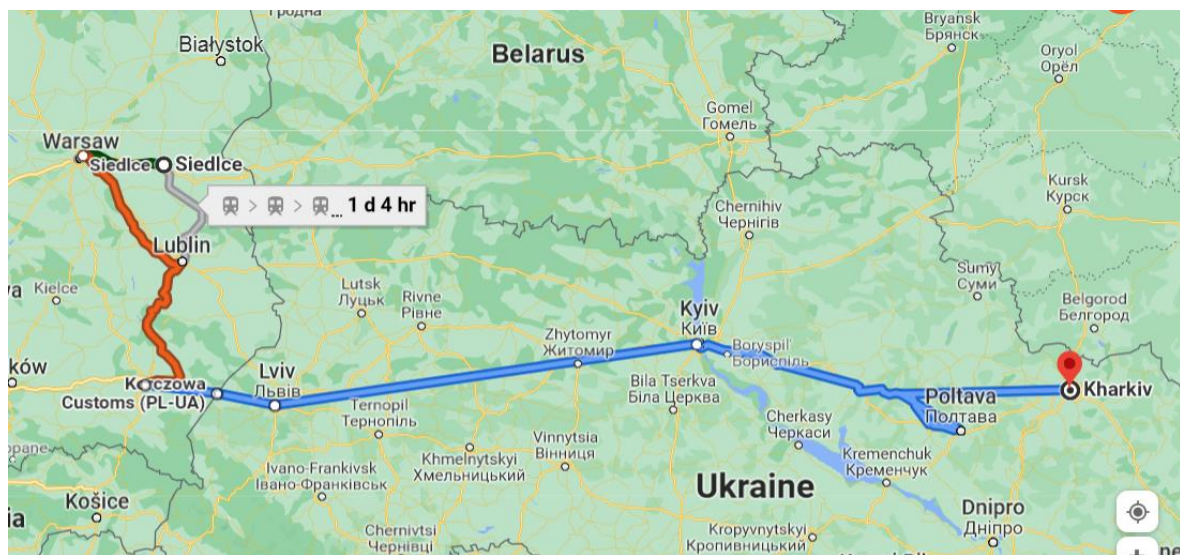
Mapy współczesne GOOGLE

Naniesione są przybliżone trasy podróży z Siedlec, które w tym okresie odbywali synowie Piotra i Marii Wajszczuków:

1. Tadeusz – Siedlce-Warszawa-Grochów (Praga)-Charków
2. Edmund – Siedlce-Kraków-Charków
3. Lucjusz – Siedlce-Charków

A. (Współczesna) trasa drogowa

B. (Współczesna) trasa kolejowa

Ofensywa niemiecko-austro-węgierska na froncie wschodnim V-IX 1915 r.

Nasza Historia. 100 lat temu pod Gorlicami rozgorzała jedna z największych bitew I wojny światowej - <https://dziennikpolski24.pl/nasza-historia-100-lat-temu-pod-gorlicami-rozgorzała-jedna-z-najwiekszych-bitew-i-wojny-swiatowej/ar/3844323>

=====

A map with the post-war borders in red over the pre-war map of Europe. Note: this map does not show the [Irish Free State](#)

1/ Zbiory Biblioteki w Siedlcach -

http://mbp.siedlce.pl/UserFiles/ezbiory/Andrzej%20Prz%C4%85dka%20-%20Od%20zniewolonej%20do%20Niepodleg%C5%82ej.%20Ziemia%20Siedlecka%20w%20latach%201794-1918%20w%20uj%C4%99ciu%20bibliograficznym_compressed.pdf

2/ Królestwo Polskie (kongresowe) -

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Kr%C3%B3lestwo_Polskie_\(kongresowe\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Kr%C3%B3lestwo_Polskie_(kongresowe))

3/ Ofensywa Niemiecka - <https://dziennikpolski24.pl/nasza-historia-100-lat-temu-pod-goricami-rozgorzala-jedna-z-najwiekszych-bitew-i-wojny-swiatowej/ar/3844323>

4/ <http://www.wajszczuk.pl/opracowania/my-mother-eng.pdf>

5/ Mapy -

https://www.google.com/search?q=bitwy+l+wojny+Swiatowej+w+Polsce,+mapy&tbm=isch&chips=q:bitwy+i+wojny+swiatowej+w+polsce+mapy,online_chips:front+wschodni:QeUKTNd e5ag%3D&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjRzK7G65LzAhUITa0KHXNhBcsQ4IYoDXoECAEQ Kq&biw=1247&bih=680#imgrc=EKqIXqqlHwNAM

6/ DZIAŁALNOŚĆ SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W SIEDLCACH PODCZAS I WOJNY ŚWIATOWEJ - Rafał Dmowski (Siedlce)

https://repozytorium.uph.edu.pl/bitstream/handle/11331/262/Dmowski.R.Dzialalnosc_samorządu_terytorialnego_w_Siedlcach_podczas_I_wojny_swiatowej.pdf?sequence=1